

Mentora

Svenska Studiecentralens nyhetstidning 3/2011 Frivilligt på svenska!

Frivilligåret 2011

Foto: Pia Pettersson

Att tjäna andra, det är däri lyckan består!

Alla folkrörelser har sprungit fram ur en nöd, som hos engagerade eldsjälar har manat fram ett behov av att göra något, lindra nöden, hjälpa, bistå. De samlar omkring sig gelikar med motsvarande andlig övertygelse och tillsammans tar de itu med problemet. De propagerar och informerar, de arbetar och upplyser, de når resultat och deras arbete får en struktur, kanske rent av en organisation med ramar och verksamhetsplaner med målbeskrivningar och programförklaringar och verksamheten börjar få sådana dimensioner att man måste anställa folk som sköter de löpande ärendena. Riktlinjerna dras upp på årsmöten, man väljer ordförande och någon som ansvarar för ekonomin, som – senast då verksamheten börjar få statsbidrag och andra understöd – blir allt viktigare. Snart bedrivs verksamheten i ett centralkansli med regionala verksamhetspunkter runt om i landet, och i många fall märker man att den nöd man en gång hade som grund för det ideella arbetet har upphört, övervunnits och försvunnit och i det skedet måste verksamheten finna nya former för att organisationen skall kunna leva vidare. Risker för en trovärdighetskris kan vara akut, och någonstans på vägen från det konkreta bekämpandet av nöden till upprätthållandet av en abstrakt organisation förloras i så fall det frivilliga i arbetet, glädjen i att fritt tjäna andra och ersätts av att man ser sitt arbete som vilket som helst annat.

Lyckan består i att tjäna andra. Men det skall vara fråga om hjälpsamhet i fritt samspel med andra – det skall inte handla om att lyda passivt! Talkoandan kan gärna fungera som modell. Men här får vi inte låta oss luras; när man en gång i världen hjälpte sina grannar med att bygga ett hus eller skörda hade det rent pragmatiska orsaker – allena klarade man sig helt enkelt inte, och man visste att den hjälp

man erbjuder grannen återgäldas när behovet uppstår. Människokärleken spelade antagligen en underordnad roll. Men resultatet var gott!

Detta år är det europeiska året för frivilligarbete. På många olika sätt har man öppnat ögonen för det frivilliga arbetets stora vikt och värde i ett samhälle som allt mera börjar ha svårt med att få resurserna att räcka till för att lindra nöd och klara av uppenbara behov. Men här, om någonstans, bör man i detta arbete se tillbaka på folkrörelsernas historia och talkoarbetets roll i en svunnen tid – där har vi mycket att hämta! Vårt blomstrande förenings- och organisationsliv visar minnsann på frivilligarbetets betydelse och enorma arbetsfält. Men samtidigt bör vi vara medvetna om att vi ställs inför stora svårigheter om samhället börjar ge dessa föreningar och organisationer uppgifter som inte hör hemma i det frivilliga arbetandets ethos – för då handlar det snart om att enbart lyda passivt!

Det finns också en annan aspekt på det hela, som på ett speciellt sätt tangerar det vi inom bildningsrörelsen sysslar med. En undersökning har helt nyligen visat att en tredje del av de som hänger sig åt frivilligarbetet samtidigt vill lära sig nya färdigheter. Två tredjedelar har bl.a. lärt sig organisera evenemang, och har erfarit att frivilligarbetet uttryckligen lär samspel. Att inom ramen för frivilliga studier förmedla kunskaper i samspel och ge utbildning inom ledarskap är något som Svenska studiecirkeln erbjudit sina medlemsorganisationer under långa tider och ytterligare satsningar på detta är motiverade. Frivilligarbetet kräver ett eget ledarskap och speciella människorelationskunskaper, som i bästa folkbildningsanda bör utgå från de studerandes, d.v.s. organisations- och föreningarnas frivilligarbetares behov och intressen. Det arbetsfältet är vårt!

Matts Granö

Mentora kan läsas på nätet på adressen www.studiecentralen.fi

År 1996 genomfördes 123 miljoner timmar frivilligarbete i Finland. 39 % av finländarna har under de senaste 5 åren deltagit i något sorts frivilligarbete. Dessutom skulle hälften av dem som inte deltar i frivilligarbete gärna göra det, bara någon frågade!

Christine Skogman, sid. 6.

- 2 Ledaren
- 4 Europaåret för frivilligarbete 2011
- 7 Momshotet
- 8 Engagera dig
- 9 "Mera pulkåkning"
- 11 Frivilligarbetet
- 12 Eldsjälar
- 16 I-Aid ger mitt liv så mycket mening
- 20 De frivilligas festival Roskilde
- 23 De unga räddar inte längre världen – de förbättrar den
- 26 Information om CAS – Creativity, Action, Service
- 26 SKENE-X
- 27 Aktuellt
- 24 Frivillig, fri och villig, ofrivillig

MENTORA

Svenska studiecentralens nyhetstidning
11 årgången 2011
Utkommer årligen med 4 nummer

Svenska studiecentralen, centralkansliet
Nylandsgatan 17 B
PB 235, 00121 Helsingfors
Tfn: 09-612 90 70, fax: 09-680 24 25
E-post: kansli@studiecentralen.fi
www.studiecentralen.fi

Matts Granö
chefredaktör
matts.grano@studiecentralen.fi

Walter Fortelius
redaktionssekreterare
walter.fortelius@sveps.fi

Pia Petterson
layout
pia.petterson@kolumbus.fi

Sebastian Gripenberg
verksamhetsombud (Nyland)
sebastian.gripenberg@studiecentralen.fi

Christine Skogman
adm.sekr./ informatör
christine.skogman@studiecentralen.fi

Frida Westerback
projektledare, De ungas akademi (DUA)
frida.westerback@studiecentralen.fi

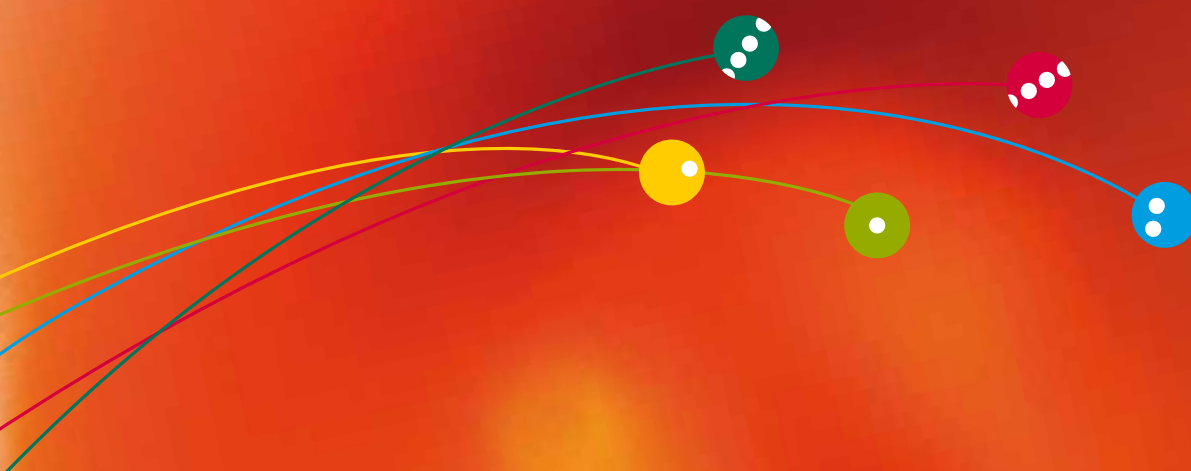
Kim Österman
förbundscoordinator, FSU
kim.osterman@fsu.fi

Anna-Karin Öhman
verksamhetsombud (Österbotten)
Österbottens regionkansli
Rådhusgatan 21 C, 65100 Vasa
Tfn: 06-320 41 50
E-post: vasa@studiecentralen.fi

Beatrice Östman
verksamhetsombud (Åboland)
Åbolands regionkansli
Auragatan 1 C, 20100 Åbo
Tfn: 02-251 60 60
E-post: abo@studiecentralen.fi

Material kan skickas till red.sekr. helst per e-post till adressen walter.fortelius@sveps.fi eller till Mentora, Nylandsgatan 17 B, 00120 Helsingfors. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

Omslagsbild: Carsten Bundgaard

Europaåret för frivilligarbete 2011

I de senaste numren av Mentora har Frivilligåret som nu är på gång lyfts fram på olika sätt. Aktiviteterna och engagemangen har varit och är många, och Studiec centralen hjälper på finlandssvenskt håll till med koordineringen av Frivilligåret. Studiec centralen har täta kontakter med Allianssi som i praktiken genomför Frivilligåret här i Finland. På finlandssvenskt håll träffas en styrgrupp, med representanter från olika finlandssvenska organisationer, för att planera och genomföra den svenskspråkiga delen av de nationella programmen samt evenemang som ordnas enbart på svenska.

Hur kan du vara med?

Du kan engagera dig som privatperson eller representera din organisation på olika evenemang. På www.tuntitili.fi, som är den officiella finländska sidan för året, kan du t.ex. ge av din tid till något frivilligarbete eller anmäla ett evenemang som din organisation ordnar i samband med Frivilligåret. Eller varför inte lyfta upp Veckans frivillig från er organisation? På webbplatsen finns helt enkelt olika tips och idéer om hur du kan vara med samt en lista på de evenemang som planeras i höst.

Vad händer i höst?

Hösten innehåller många spännande aktiviteter och evenemang, att lista dem alla här är omöjligt. Ett av de större evenemangen är den s.k. höstmarknaden då Europeiska

kommissionens turné besöker Finland och Helsingfors. Höstmarknaden äger rum 14–17.9 i Europahuset och på Kampens torg. De första dagarna riktar sig i första hand till dem som jobbar professionellt med frivilligarbete, medan lördagens program är till för alla. Kom och ta en titt på det stora utbudet av frivilligverksamhet i Finland!

Meny-mässan är en årligen återkommande frivillig-mässa, och i år finns det också en svensk avdelning. Mässan hålls i Gamla studenthuset 30.11 kl. 14–18. Din organisation får gärna presentera sig där, anmälan bör vara inne senast 15.10!

Fotoutställningen *Ljusglimtar* med temat frivillighet visas under hösten i t.ex. tågstationen i Helsingfors och består till största delen av fotograf **Taika Ilolas** bilder. Ta gärna en sväng där förbi.

På samhällelig nivå skapar frivilligarbete gemenskap och samhörighet, samt ett stort socialt kapital.

Foton: Pia Pettersson

Allmän information om Frivilligåret

De övergripande målen för frivilligåret är:

1. Att verka för en miljö som främjar ideellt engagemang
2. Att stärka samordnare av ideellt engagemang för att öka kvaliteten av ideella insatser
3. Att erkänna ideella aktiviteter och de kunskaper som det skapar och bidrar med i vårt samhälle
4. Att öka medvetenheten om värdet och betydelsen av ideellt engagemang för individen och samhället

Koordineringen av året sköts på EU-nivå av kommissionen. Som finländsk koordinator fungerar Delegationen för medborgarsamhällspolitik (KANE) och dess delaktighetsutskott, som utgör styrgruppen för temaåret här i Finland. I utskottet representeras de finlandssvenska organisationerna av Studiecentralen. President **Tarja Halonen** är Frivilligårets beskyddare. KANE har för vårt lands del satt upp följande nationella mål för året:

1. Stärka förutsättningarna för frivilligarbete, avlägsna hinder och öka uppskattningen av frivilligarbete (målgrupp: framförallt beslutsfattare/riksdagsvalet april 2011)
2. Stärka frivilligarbetets dragningskraft; att locka nya deltagare (målgrupp: medborgarna)
3. Visa uppskattning för frivilligarbete; att de frivilliga själva känner att de gör ett viktigt jobb (målgrupp: föreningar och frivilliga)
4. Betona frivilligarbete som en form av livslångt lärande (arbetsplatser, utbildning)

Motto: Gör skillnad – engagera dig!

EU:s officiella webbplats: <http://europa.eu/volunteering/sv/home2>

Officiell webbplats i Finland: www.tuntitili.fi, Studiecentralen har en svensk temasida för året som uppdateras med jämna mellanrum. www.studiecentralen.fi

Projektkoordinator: **Karoliina Tikka**, Allianssi (karoliina.tikka@alli.fi, tel. 044 722 9353).

Beställ det nationella nyhetsbrevet genom att sända ett tomt e-postbrev till sympa@list.alli.fi, skriv subscribe.vapaaehtoistointinta2011@list.alli.fi Förnamn Efternamn i rubrikfältet.

Gör skillnad – engagera dig!

Helt svenskspråkiga evenemang är t.ex. de föredrag med frivillighet som tema som ordnas i Åbo, Vasa och Helsingfors. Det första föredraget hålls 27.9 i Åbo och har temat Frivillighet ger kompetens. Medverkande är bl.a. **Christoffer Taxell**.

Mera information om samtliga evenemang i höst finns på studiecentralen.fi och tuntitili.fi.

Kort om frivilligverksamheten i Finland

År 1996 genomfördes 123 miljoner timmar frivilligarbete i Finland. 39 % av finländarna har under de senaste fem åren deltagit i något sorts frivilligarbete. Dessutom skulle hälften av dem som inte deltar i frivilligarbete gärna göra det, bara någon frågade!

De som jobbar frivilligt ger i medeltal 9,5 timmar i månaden till frivilligverksamheten (i vissa undersökningar nämns en så hög siffra som 18 h/mån). Kvinnor utför i genomsnitt flera timmar än män. Det populäraste området är idrott och sport, därefter följer sociala sektorn. Frivilligarbetets nationalekonomiska värde går upp till dryga 300 miljoner euro.

De positiva effekterna av att delta i frivilligverksamhet

Det finns alla element av att känna lycka med i frivilligarbetet; det känns bra, det ger glädje och tillfredsställelse även för

en själv, ofta får man nya vänner. Motiven bakom att delta i frivilligverksamhet är att man vill hjälpa till, man tycker det är en medborgerlig plikt, man vill göra nytta, man känner empati och vill ge andra glädje genom att hjälpa till. För vissa är det helt enkelt en livsstil.

Att delta i frivilligverksamhet ger även färdigheter; man lär sig att fungera tillsammans med olika människor, lösa problem, man får organisations- och administrationsfärdigheter och man lär sig att arrangera tillställningar. De flesta deltar i frivilligverksamhet ordnat av en förening eller organisation, men även frivilligarbete arrangerat av informella grupper är rätt populärt att delta i.

På samhällelig nivå skapar frivilligarbete gemenskap och samhörighet, samt ett stort socialt kapital.

Christine Skogman

Källor

- Föredrag av Anne Pessi 1.3.2011 i Helsingfors, Opistotalo
- Ruraalia-institutets rapport om frivilligarbetets nationalekonomiska effekter, utkom i januari 2011 (www.helsinki.fi/ruralia)
- Frivilligårets undersökning, utförd av Otantatutkimus, presenterades på Pori Jazz.12.7.2011 (<http://www.tuntitili.fi/sitenews/view/-/nid/31/ngid/1>)

Beskattnings av allmännyttiga samfund, främst föreningar och stiftelser, har gett upphov till diskussion under senare tid. Det har främst handlat om vad som hos organisationerna uppfattats som blandade signaler från myndigheternas sida. Å ena sidan understryks organisationernas betydelse i samhället samtidigt som skattefriheten på olika sätt har ifrågasatts eller naggats i kanten.

Momshotet

Enligt lag åtnjuter allmännyttiga samfund skattefrihet. Inkomstskattelagen (22 §) anger vissa kriterier som samfundet måste uppfylla för att kunna betraktas som allmännyttigt: ”1) [samfundet] verkar enbart och omedelbart för allmän fördel i materiell, andlig, sedlig eller samhällelig bemärkelse, 2) dess verksamhet inte enbart gäller begränsade personkategorier, 3) det inte genom sin verksamhet bereder dem som är delaktiga i samfundet ekonomisk förmån i form av dividend eller vinstandel eller i form av sådan lön eller annan gottgörelse som är större än skäligt.” Det är alltså inte organisationsformen i sig (förening eller stiftelse) som medför skattefrihet utan huruvida organisationens de facto verksamhet uppfyller kriterierna i lagen.

Skattefriheten gäller de flesta inkomsttyper, men inte inkomster av fastigheter som är i annat än allmännyttigt bruk eller intäkter av näringsverksamhet. Beskattnings av föreningar kretsar huvudsakligen kring tre frågeställningar: allmännyttighet, definitionen på näringsverksamhet och skattefria finansieringsformer. Det är i första hand frågan om vad som är näringsverksamhet som är besvärlig. Gränsdragningen mellan allmännyttig verksamhet och näringsverksamhet är inte entydig och avgörs av skattemyndigheterna från fall till fall. Lagens definition på allmännyttighet är bred och gör olika tolkningar i enskilda fall möjliga. På våren fick skattefrågan dessutom en ny vändning då det framgick att EU överväger att göra föreningar moms-pliktiga i framtiden, vilket riskerar att påföra organisationerna krångligare administration och ökade kostnader.

Föreningarnas skattefrihet dryftades kort i regeringsförhandlingarna, men det fanns en samstämmighet om att den skall bestå. Regeringsprogrammet anger att regeringen verkar för att skattefriheten för allmännyttiga samfund ska

bestå i sin nuvarande omfattning. Finansministeriet gav 2009 ut en rapport om de allmännyttiga samfundens beskattning (*Yleishyödyllisten yhteisöjen verotus – Toimenpideehdotuksia yleishyödyllisten yhteisöjen verotukseen liittyvien ongelmakohtien korjaamiseksi, Valtiovarainministeriön julkaisuja31/2009*). Rapporten kommer att vara tongivande i det fortsatta arbetet med beskattningsfrågan.

Det går inte i en kort artikel som denna att ge uttömmande svar i skattefrågor. Allt fler föreningar blir dock av skattemyndigheterna ombedda att deklarerera och följande punkter är avsedda som allmänna råd. I oklara fall kan det vara klokt att konsultera experter.

- Om en förening får sig tillsänd en deklaraionsblankett bör den deklarerera. Det lönar sig att noggrant bekanta sig instruktionerna för hur blanketterna skall fyllas i.

- En fråga som det kan uppstå oklarheter kring är den allmännyttiga verksamhetens andel av föreningens totala verksamhet. För att kunna påvisa vad som är allmännyttig verksamhet är det viktigt att föreningens bokföring och den övriga förvaltningen är ordentligt organiserad, exempelvis så att eventuell näringsverksamhet är tydligt avgränsad.

Sebastian Gripenberg

En noggrannare genomgång beskattningen av allmännyttiga samfund finns i pamfletten *Ett val för framtiden - Skatter och samhällsdebatt inför riksdagsvalet 2011*, kapitel 9: *Allmän och nyttig - om beskattning av allmännyttiga samfund*. Pamfletten har givits ut av Sfv:s tankesmedja Lokus och kan laddas ned på webbplatsen: www.lokus.fi

Vi gjorde som sloganen uppmanar. På eftermiddagen fredagen den 27:e maj styrde Studiecentralens och De Ungas Akademis personal kosan mot Folkhälsans Seniorhem på Mannerheimvägen i Helsingfors. På programmet stod sång ute på terrassen och kaffe med dopp tillsammans med de äldre som är inneboende. Ett försök att göra denna fredag ens lite avvikande från dagar, som jag kan tänka mig, många gånger går över till nästa dag utan större avbrott eller skillnad.

Engagera dig!

Med en rätt osäker känsla för jag iväg; hur ska jag klara av att bemöta de äldre på ett bra sätt, så som jag själv skulle vilja bli bemött om jag var i deras situation. Tillräckligt hjälpande och uppmärksam utan att bli löjlig och överdriven. Vill de ens sjunga sånger?

Väl framme på Seniorhuset och ute på terrassen sjöng vi, i början lite trevande, några allsånger trots den kalla majdagen och snåla blåsten. Flera av de äldre sjöng med, andra bara satt och tittade i sånghäftet eller ut mot någonting. Vi beslöt oss efter en stund att gå in till matsalen och dricka kaffet. Väl inne föreslog någon mera allsång. Kanske de ändå tycker om att sjunga! Under kaffestunden försvann äntligen min känsla av osäkerhet. Många av de äldre var riktigt roliga och underhållande att umgås med och hade en härlig förmåga att ge av sig själva.

Jag satt bl.a. och drack kaffe tillsammans med **Inger Salovius**, en pigg 96-årig läkare som ivrigt delade med sig av sitt liv som kommunalläkare bl.a. i Ingå och Lapträsk. Att höra hennes story var intressant. Tänk att man kommer ihåg namnen på kolleger 60 år tillbaka i tiden?

I spårvagnen hemåt talade vi, kollegerna på Studiecentralen, ivrigt med varandra om upplevelsen av att vara med och ge av sin tid, om olika människor vi hade fått möta under dagen, om att se livets reflektioner i de äldres ögon och se deras känsla av triumf över att kunna sångerna utantill, om vem som sade vad. Min känsla nu var faktiskt, klichéaktigt, en stor glädje över att få ge, för jag hade själv fått. Paradoxen som är så intressant.

Studiecentralen utmanar personalen på samtliga finlands-svenska förbund att göra en frivillig insats under året och därmed få vara med om en värdefull upplevelse. Våga engagera er!

Christine Skogman

Catharina von Schoultz, Frida Westerback, Elin Englund, Cecilia Mickelsson, Christina Holm, Stefan Andersson, Matts Granö.
Till vänster: Inger Salovius. Foton: Christine Skogman.

“Mera pulkåkning”

*Tänk att man
kommer ihåg
namnen på
kolleger
60 år tillbaka
i tiden?*

Svenska studiecentralen i Åboland har i många år samlat de verksamhetsledare som jobbar på distriktsnivå till en s.k. ”Verksamhetsledarlunch” ungefär en gång per månad. På grund av denna verksamhet var det lätt att fundera på hur vi som verksamhetsledare kunde starta temaåret kring Frivillighet här i Åboland. Vi tog helt enkelt kontakt med Kårkulla samkommun och frågade ifall vår grupp kunde få komma och göra en frivilliginsats tillsammans med Kårkulla i början av året.

Sagt och gjort under en förmiddag i januari samlades vi en grupp på ca 10 verksamhetsledare på Kårkulla backen tillsammans med Kårkulla klienter och personalen på deras friluftsdag. Vår grupp hjälpte till med att dra klienterna i pulka och grilla korv. Det var en kall och blåsig januardag, men alla trivdes och alla blev varma inombords av glädjen och gemenskapen.

För oss verksamhetsledare kändes denna förmiddag som en varm och hjärtlig upplevelse. Det var roligt att spontant få göra en liten insats som inte från vår sida krävde så mycket men som uppskattades desto mera av mottagarna. Glädjen i klienternas ögon och ropen på mera pulkåkning värmde oss alla i den bitande kylan.

Man märker att många gånger är det den lilla, spontana insatsen som ger alla medverkande mera energi och engagemang än stora planerade evenemang.

Beatrice Östman

Många gör det och bevisligen har det en lång rad positiva effekter. Men vad är det egentligen som får människor att engagera sig? Mentora ställde några frågor rakt ut till aktivister som på ett eller annat sätt engagerar sig frivilligt.

Frivilligarbetet

Engagerar du dig frivilligt?

Pinja Isaksson, frivillig inom *Kulturhuvudstaden 2001* i Åbo: Jag har själv valt att delta som frivillig. Det finns hundratals människor som arbetar som frivilliga i årets projekt (som egentligen är ett långvarigt projekt och inte bara årets), detta möjliggör mängden av evenemang och håller uppe ett gott humör då alla får välja vad de vill arbeta med.

Nicke Lignell, en av ambassadörerna för europaåret för frivilligarbetet: Nu och då i valgörenhetsevenemang och kampanjer.

Mikael Sjövall, arbetar som kommunikationschef på ett finansinstitut i Helsingfors: Jag är aktiv i ett flertal olika föreningar och aktionsgrupper. Här på min hemort är jag bland annat aktiv i *Kärböle Gille* och så var jag tidigare aktiv i *Hem och Skola*. Jag är också politiskt aktiv i *Svenska folkpartiet* via alla de förtroendeuppdrag där jag representerar partiet i olika sammanhang. I min gamla hemstad i Åbo är jag medlem i föreningarna *Vårt Åbo* och *Puu ja talo* samt aktionsgruppen för trähusen på Kaskisgatan 15.

Vad gör du?

Pinja: Vi som är frivilliga för *Kulturhuvudstaden 2011* i Åbo har delats in i olika grupperingar, beroende på ens intresse till olika uppgifter. Jag blev intresserad av att arbeta som *host*, d.v.s. att jag hjälper gäster från Finland eller andra länder. Gäster kan vara t.ex. medierepresentanter, uppträdarna i olika evenemang och arbetare. Som frivillig i *host*-teamet så är jag inte bunden till att arbeta med bara *host*uppgifter utan har också möjlighet att delta i andra *teams* uppgifter. Förstås har vi fått skolning till våra egna uppgifter, men enklare uppgifter kan alla sköta. Själv har jag jobbat på t.ex. *Thaalia*-galan som *backstagevärd*, *medieassistent* (d.v.s. sett till alla hittade ställena de skulle till) och gett information före själva invigningen av *Kulturhuvudstads* året 2011.

Nicke: Mitt deltagande brukar gälla enskilda *happenings* där jag kan vara med och föra fram ett *samfund* eller en *kampanj* / *insamling* som arbetar för ett gott ändamål. Oftast handlar det om att ge *synlighet* och skapa *intresse* för ett aktuellt tema. Där är jag dock sällan ensam utan snarare en av många. Snabba insatser i bästa *talkoanda* alltså!

Mikael: Allt mellan *himmel* och *jord*. Min *volontärverksamhet* i Åbo syftar till att *skydda* sådana *kulturhistoriskt värdefulla* trähus som är *rivningshotade*. Vi har bland annat

ordnat *presskonferenser* och *debatter* kring detta i Åbo. I *Kärböle Gille* har jag bland annat varit med om att *arrangera* *städtalkon* eller *lobbat* *Helsingfors stad* i frågor som berör min *närmiljö*. Och så har jag varit med om att *ordna* *fester* och *evenemang* som *utökar* *trivselfaktorn* och *känslan* av *gemenskap* bland oss *svenskspråkiga Kärbölebor*. I *SFP* är jag *ordförande* för *lokalavdelningen* i *Hoplaxnejden* och så är jag *medlem* i *partistyrelsen* och *Helsingfors kretsstyrelse*.

Varför har du valt den här formen av frivilligt engagemang?

Pinja: Jag fick en bild av att *omständigheterna* skulle vara bra och att *stämningen* var toppen. Klart att man vill ta del av något så stort som i år är på gång. Det är någonting man kommer att minnas.

Nicke: Mitt jobb som *frilansskådepelare* är väldigt *oregelbundet*, vilket gör det svårt för mej att *hålla fasta tider* utanför arbetet. Däremot kan jag välja att t.ex. *agera "ansikte"* för en *kampanj* eller fungera som *konferencier* för ett *enskilt evenemang*. Jag har en stor *familj* och måste trots allt *prioritera* dem ibland.

Mikael: Att jobba som *oavlönad volontär* eller *föreningsaktiv* är kul! Det är ett bra sätt att *lära känna* *likasinnade människor* eller att *arbeta* för något som du *brinner* för. Och så är det ju också ett sätt att *påverka* frågor som *ligger dig varmt* om hjärtat.

Vad ger det dig?

Pinja: Glädje av att få *arbeta* med *trevliga människor* och *uppleva* nya saker. Jag har *lärt mig* många nya saker, och fått bra *undervisning* så jag skulle klara väl av mina uppgifter. Uppgifterna är *mångsidiga* och jag har alltid en *trevlig känsla* när jag utför uppgifterna. En *mycket viktig sak* är att jag *känner mig uppskattad* i den stora mängden och *arrangörerna* kommer alltid ihåg oss och *tackar* oss för det fina arbetet vi gör.

Nicke: Oftast en bra *efterkänsla*. Roligt att *träffa* andra som på ett eller annat sätt *jobbar* för samma sak.

Mikael: Att jobba frivilligt *funkar* som en *välkommen motvikt* till mitt *lönearbete* där jag *jobbar* i *kontorsmiljö*. Det är också ett sätt att *bejaka* mitt *samhällsengagemang* och *jobba* med *gräsrotsarbete*. *Känslan* av *tillfredsställelse* är *obeskrivlig* då vi till exempel har *lyckats skydda* någon *rivningshotad*, *arkitektonisk pärla* i Åbo tack vare våra *framstötter*. Det är ju samtidigt ett *bevis* på att vår *kamp* inte har varit förgäves.

Att larmet går mitt i maten och pappa Ulf-Erik måste ge sig iväg och släcka bränder eller rädda människor i nöd är ingen ovanlighet hemma hos familjen Haglund i Tolkis i Borgå. Hela familjen är medlemmar i Tolkis frivilliga brandkår, också mamma Åsa och Sarah, 11 år och Joachim, 7 år.

Eldsjälar

från generation till generation

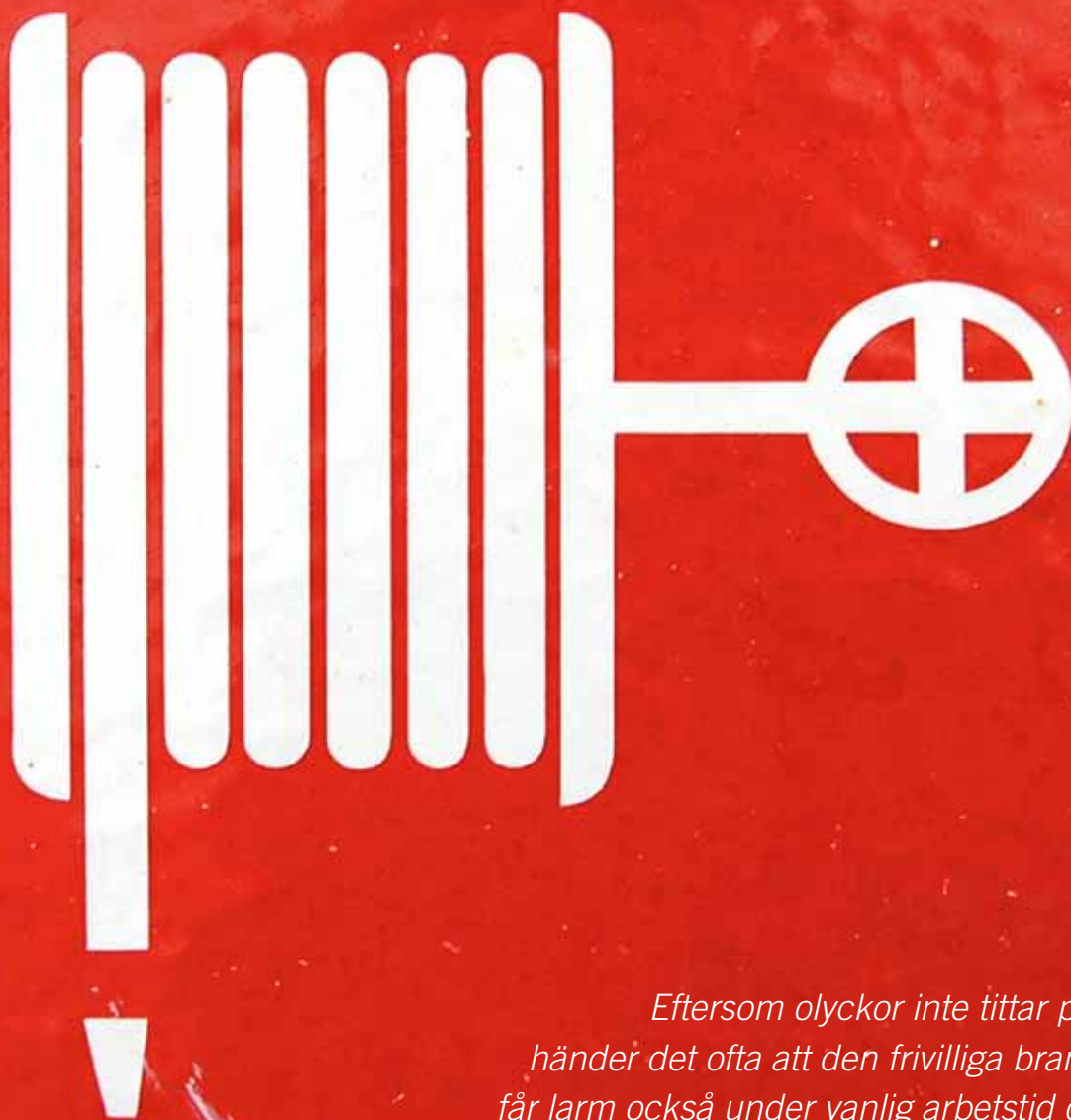
För tillfället är det bara Ulf-Erik som hör till alarmavdelningen och därmed skall vara beredd att rycka ut närhelst det behövs, Åsa är aktiv inom damavdelningen och barnen inom ungdomsavdelningen. Inte långt från familjen bor morfar **Hans Högström**, ordförande i FBK i Tolkis och fortfarande mycket aktiv inom föreningsverksamheten och veteranavdelningen.

Men vad är det som gör att en familj på det här sättet är villig att sätta en stor del av sin energi och fritid på att arbeta för andra – helt frivilligt och dessutom utan lön? På min fråga skrattar Åsa och Ulf-Erik till och svarar att man nog måste vara lite tokig för att hålla på som de gör, medan dotter Sarah efter en stunds funderande säger att hon inte kan tänka sig något annat och att det nog är fråga om en livsstil. För så här har det alltid varit, också Åsas och Ulf-Eriks föräldrar var aktiva FBK:are och det är en självklarhet att engagemanget går vidare från generation till generation.

Det skall vi som hör till den s.k. stora allmänheten vara mycket tacksamma för. Det är inte många som vet att frivilliga brandkårister deltar i ca 70 % av alla brådskande släcknings- och räddningsuppdrag i Finland. I de regionala räddningsverken finns heltidsanställda brandmän fördelade på ca 100 brandstationer runt om i Finland vanligen i städer och på större orter. Men också på större orter är frivilliga

brandkåren ett i många fall livsviktigt komplement, utan de frivilligas insatser skulle tryggheten i vårt land inte alls vara den vi har vant oss vid. Till FBK:arnas uppgifter hör inte bara att släcka bränder utan också bl.a. allt från trafikräddning, ytträddning på vattnet, oljebekämpning och kontroll av automatlarm till att hjälpa oroliga kattägare att ta ner sina husdjur från höga höjder. Skillnaden mellan den ordinarie och den frivilliga brandmannen är att FBK:arna sköter sina uppdrag på egen tid vid sidan av sina ordinarie arbeten och i t ex Tolkis inte får någon form av finansiell ersättning för sina insatser, medan den ordinarie brandmannen gör arbetet med reglerade arbetstider och avlönat. De frivilliga kårerna erhåller en årsersättning som bestämts i det avtal de gjort med det regionala räddningsverket.

För de ordinarie brandmännen sker utbildningen huvudsakligen vid Räddningsinstitutet i Kuopio där man kan avlägga en räddarexamen efter tre terminer. Den frivilliga brandkåristen får sin utbildning genom olika kurser som ordnas av de regionala räddningsverken. Denna utbildning ordnas på kvällar och veckoslut dvs. man utbildar sig på sin fritid. Bara kursen i släckningsarbete, som krävs för att få delta i utryckningar inom FBK, omfattar 60 timmar. Därefter förväntas brandkåristerna vidareutbilda sig inom olika specialområden ss. rökdykning och första hjälp mm. Därtill kommer fortbildning under regelbundna övningar och kurser.

*Eftersom olyckor inte tittar på klockan
händer det ofta att den frivilliga brandkåristen
får larm också under vanlig arbetstid och måste
avbryta vad han håller på med och rycka ut.*

Foto: Pia Pettersson

Eftersom olyckor inte tittar på klockan händer det ofta att den frivilliga brandkåristen får larm också under vanlig arbetstid och måste avbryta vad han håller på med och rycka ut. Vad säger arbetsgivaren då? Förr var förståelsen på arbetsgivarhåll större än den är idag och för många aktiva innebär det att de måste begränsa sina insatser i kåren. Delvis beror det här förstås på att arbetslivet ser annorlunda ut idag, människor arbetar ofta utanför hemorten och därmed inte tillräckligt nära branddepån och arbetsuppgifterna är mer specialiserade än förr, men en viktig orsak är också det förändrade samhällsklimatet. Under den tid den nu nedlagda sågen i Tolkis var största arbetsivare i byn sågs det närmast som en självklarhet

att byns folk skulle ta hand om sin by och varandra genom engagemang i den egna brandkåren. Det gjordes ju för allas bästa. Idag är arbetsgivarna mer nogräknade när det gäller de anställdas arbetstider och de anställda själva är så upptagna med arbete, familj och hobbyn att det inte vill bli tid över för den här sortens samhällsengagemang. Familjen Haglund har ändå aldrig ens funderat på att sluta. Visst tar brandkåren mycket tid, men den ger dem alla också väldigt mycket som de inte kunde tänka sig att vara utan. För Ulf-Eriks del går det också för det mesta bra att kombinera det ordinarie arbetet med FBK-verksamheten. Kanske för att hans förman själv är aktiv FBK:are och därmed vet vad det är fråga om.

För ett som är säkert är att det kommer att brinna och ske olyckor också i framtiden.

Att vara FBK:are innebär mycket mer än larmberedskap och rena brandkårsuppgifter. Många kårer har aktiv föreningsverksamhet, dels för att finansiera verksamheten, dels för den sociala gemenskapen det ger. De flesta östnylänningar har någon gång varit på dans eller privata fester på Dansholmen i Tolkis och kanske inte ens varit medvetna om att de därmed understött Tolkis FBK. Dansholmen har sedan år 1919 fungerat som kårens festplats och viktigaste inkomstkälla, till en början på arrendetomt men idag äger kåren också marken. Verksamheten sköts så gott som helt med kårens egna frivilliga krafter, otaliga är de talkotimmar som lagts ner under åren. För familjen Haglund är Dansholmen en välbekant plats, här har de både jobbat och firat många gånger. Här t.ex. dansade Åsa och Uffe sin bröllopsvals i tiden.

På Dansholmen har kåren också druckit medaljkaffe både en och annan gång. Såväl Tolkis FBK:s damer som herrar är flerfaldiga finska mästare i redskapshandling. Det innebär att de är bäst på att utföra specifika räddnings-, förstäläcknings- och andra till brandkåren hörande uppgifter på så kort tid som möjligt. Att mamma är flerfaldig finsk mästare och att pappa är flerfaldig medaljör är Sarah och Joachim nog ganska stolta över och de tränar redan ivrigt i ungdomsavdelningen för att någon gång själva få föra kårens stolta traditioner vidare. Ungdomsavdelningen för barn och unga mellan 8 och 16 år har övning en gång i veckan och brukar då öva på olika släckningsuppgifter, lära sig första hjälp, hantera redskap osv. Ibland åker ungdomarna ut med brandbåten och övar till sjöss eller övar på att ta sig fram med förbundna ögon i ett mörkt rum – bra träning för den som senare vill utbildas till rökdykare. I Sarahs grupp är de flesta pojkar, vilket hon tycker är lite synd. Hon skulle gärna se att flere flickor skulle komma med i brandkårsverksamheten, för det är roligt och här görs ingen skillnad på pojkar och flickor. Bland de vuxna finns en del aktiva kvinnliga brandkårister; också Åsa hörde under flere år till alarmavdelningen, men då barnen kom beslöt hon att ta en paus. Idag är hon aktiv i damavdelningen, vars huvuduppgift är att

stöd de aktiva där det behövs och att ta hand om alarmförplägnaden under större insatser.

Men hur ser framtiden ut för den frivilliga brandkåren? Både Åsa och Ulf-Erik ser bekymrade ut då rekryteringen av nya medlemmar kommer på tal. Intresset är inte så stort som det borde vara, antagligen för att ett helhjärtat engagemang är väldigt krävande såväl kraft- som tidsmässigt och för att många idag inte är villiga att arbeta utan ersättning. De tror båda att alla kårer på sikt måste övergå till någon form av individuell ersättning, men vem skall betala då den offentliga ekonomin redan kämpar med stora underskott? Ett annat problem är att det inte ordnas tillräckligt med kurser för dem som önskar bli aktiva eller som önskar fortbilda sig.

Vi vill gärna ställa upp och hjälpa till när en medmänniska är i nöd, men ibland känns det som om samhället inte riktigt förstår att visa uppskattning för det vi gör, säger Åsa. Kanske det beror på okunnighet, funderar hon vidare, för hon har ännu aldrig stött på hjälpbehövande som ställt sig negativa till kårens verksamhet. Många har däremot medgett att de inte haft en aning om vad den frivilliga brandkåren är och gör innan de själva behövt hjälp. Ulf-Erik berättar att i vissa länder i Europa får frivilliga brandkårister skattelättnader eller andra förmåner som t ex fri parkering i sina hemkommuner som ett tack för sina insatser. Det här har ökat intresset märkbart och de rekryteringsproblem vi kämpar med här är obekanta på många håll. Som så ofta hos oss är det kanske inte egentligen en fråga om pengar, utan snarare om brist på fantasi och god vilja. Förhoppningsvis finns det framsynta politiker i landet som kunde ta sig an frågan och hitta nya kreativa lösningar som inte ens behöver vara så dyra för samhället. För ett som är säkert är att det kommer att brinna och ske olyckor också i framtiden och för att sköta dem behöver vi många nya frivilliga som fortsättningsvis är villiga att rycka ut närhelst det behövs dygnet runt. De är värda all den uppskattning de kan få!

1. Moffa Hasse och Joachim
2. Sarah övar med ungdomsavdelningen
3. Uffe på husbrand en vintermorgon med -30 grader.
4. Yträdning (Det är inte Åsa på bilden men det liknar henne... hon har nog också varit med om att yträdas)

I-Aid

ger mitt liv så mycket mening

Sabina Bergholm, planerare av volontärarbetet på Kyrkans Utlandshjälp, har vikt sitt liv åt frivilligarbete. Efter en period på 5 månader som volontär i Indien 2004, kunde hon inte längre återgå till det gamla livet; att ge något tillbaka till världen var enda vägen framåt.

Jag får kontakt med Sabina Bergholm per telefon, några dagar efter deadline och undrar var svaren på mina frågor om hennes frivilligverksamhet dröjer. En sprudlande röst i andra ändan vittnar om en intensiv, målmedveten och glad människa och Sabina berättar att hon just återvänt från ytterligare en resa till Indien. Hon har bland annat besökt barnhemmen som upprätthålls av I-Aid, organisationen som hon ursprungligen grundade för att kunna understöda de barn och flickor hon fick möta första gången 2004. I barnhemmet fanns då 25 övergivna och föräldralösa flickor som kom från väldigt hårda och fattiga förhållanden. De hade levt i slum eller på gatan innan de flyttade till barnhemmet. Många av barnen hade blivit utsatta för våld och prostitution, var sexuellt eller ekonomiskt utnyttjade, undernärda och traumatise-

rade. Tiden som volontär var en omvälvande upplevelse för Sabina och relationen till barnen blev väldigt stark. Beslutet att starta I-Aid växte så småningom fram då hon fick höra att barnhemmets finansiering höll på att ta slut.

Att starta en hjälporganisation kan inte vara helt enkelt, hur körde du konkret i gång?

– Det krävde mycket jobb i början, helt klart. Hela min fritid gick åt att grunda en organisation med allt vad det innebär av byråkrati och pappersarbetet med diverse myndigheter, att utveckla organisationens understödsform, webbsidor och att sätta in mig i all byråkrati som krävs för att sköta organisationen själv. Som tur har jag under alla år fått hjälp med sådant jag själv inte kan, t.ex. IT och bokföring.

Sabina med Shivani och Sangita.

Av olika biståndsformer valde jag att starta fadderverksamhet eftersom det kändes som ett sympatiskt och fungerande sätt att samla in understöd för dessa barn. Genom fadderskap personifieras hjälpen, säger Sabina.

Då I-Aid körde i gång fick alla faddrar ett personligt fadderbarn och kunde följa med barnets uppväxt och skolframgång. Och många vill fortsättningsvis helst ha ett eget barn för hjälpen känns på något sätt mera konkret, men det finns ett stort behov av allmänna faddrar till flick- eller pojkhemmen.

– Priserna i Indien har skjutit i höjden under de senaste två åren så för att fortsättningsvis kunna täcka kostnaderna för alla barn i hemmen är vi i desperat behov allmänna faddrar! Den formen av fadderskap gynnar barnhemsbarnen bäst.

100 barn, 4 barnhem

Sabina hjälper idag ca 100 barn som bor i 4 olika barnhem och att uppdatera faddrarna med information och bilder är en utmaning; det kräver mycket tid. Men alla faddrar, även de allmänna, får varje år bilder och information om barnen samt om livet i barnhemmet.

Hon framhåller att styrkan i I-Aid är att hon personligen känner de flesta barnen i hemmen och är i väldigt nära kontakt med sin partnerorganisation, så arbetet görs med minimala byråkratikostnader och på gräsrotsnivå. Dessutom ligger I-Aid:s administrationskostnader på ca 2 % medan de stora organisationernas kostnader är mellan 15-25%. Så 98 % av understöden går till de hjälpbehövande, vilket är möjligt på grund av att jag själv gör allt jobb på frivillig basis, säger Sabina.

Att nu under sommaren få träffa barnen på nytt efter några års paus var ett emotionellt och kärt återseende med alla barn. Speciellt underbart var det att se flickorna som fanns på barnhemmet 2004, hur de fått växa och blomstra var fantastiskt och mycket givande. Nu då de fått vård, näring, kärlek och en möjlighet till en fridfull barndom och möjlighet att gå i skola, är de som vilka andra barn som helst. De är fulla av energi och glädje, precis så som barn skall vara. Speciellt livligt går det till då barnen efter att läxorna är gjorda får dansa till Bollywood-filmmusik!

Foton: Sabina Bergholm

*Ingen kan hjälpa alla
men alla kan hjälpa någon i större eller mindre skala.*

En stor del av fritiden går till I-Aid

Arbetsbördan som krävs för att driva I-Aid varierar mycket under året, men i medeltal lägger Sabina två kvällar i veckan på organisationen. Förutom det finns det några tidpunkter på året som kräver mer tid, t.ex. i början av året då bokslutet samt årsberättelsen skall göras. Hon besöker barnhemmen en gång per år och före samt efter resan är det mycket arbete. Dessutom sänder hon fadderpost två gånger om året, vilket kräver sin insats.

I höst kommer Sabina att göra en drive för att få nya faddrar. Behoven är stora och hon vill kunna garantera att alla barn som för tillfället bor i hemmen även i fortsättningen kan göra det. Satsningen i höst för att hitta fler faddrar kommer att kräva mycket extra tid.

– Utan alla hjärtliga faddrar och understödare skulle det vara omöjligt för mig att hjälpa barnen. De är berättigade till en sorgfri barndom och möjlighet att gå i skola och jag använder gärna mer av min fritid ifall jag lyckas nå detta mål.

Sabina berättar att I-Aid ger hennes liv så mycket mening. Hon har lärt känna underbara barn och får följa med deras uppväxt och hon gör nytta för dem. Det känns helt enkelt rätt. Partnerorganisationen och barnen i hemmen har blivit

som en andra familj för henne, och att få bli del av en annan kultur ger perspektiv i livet.

– Jag kan inte tänka mig mitt liv utan I-Aid och utan att dra mitt strå till stacken för en bättre värld, säger Sabina. Ingen kan hjälpa alla men alla kan hjälpa någon i större eller mindre skala. Det är klart att det finns stunder då jag saknar motivation att jobba och hellre skulle ligga på soffan och titta på en film. Men då brukar jag titta på fotona från barnhemmen. Att se alla glada ansikten och glatt härjande ger mig energi att fortsätta.

Vill du ge några tips till andra som vill arbeta frivilligt men inte vet hur?

– Mina tips är att först fundera vad man vill sätta sin tid och sina resurser på och sen välja en organisation att bli frivillig i. Man kan ju först testa på olika former av frivillighet om man inte genast vet vad som passar en. Nuförtiden börjar organisationerna ha bra webbsidor där man kan läsa mer om frivilligarbetsformer och sen är det bara att gå med. Inte är det svårare än så!

Christine Skogman

Till vänster: Då läxorna är gjorda för dagen ägnar sig barnen helst åt att dansa till Bollywood-musikens takt. Stora bilden: Flickorna gillar även att rita. Varje år gör de personliga julkort till I-Aid:s faddrar.

År efter år samlar Roskilde Festivalen över 25 000 frivilliga till Danmark, för att genomföra musikevenemanget, som fick sin start år 1971. 1000 av dessa är fast knutna till festivalen, som året runt jobbar med diverse uppgifter. Ingen annan motsvarande festival har lyckats engagera en lika stor andel frivilliga.

De frivilligas festival

Roskilde

Esben Danielsen, idag utvecklingschef för Roskilde Festivalen, inledde sin karriär som frivilligarbetare på Roskilde.

Hur har ni lyckats med detta?

I år (2011) hade vi över 30 000 frivilliga som jobbade under Roskilde Festivalen i juni-juli. Av dessa organiserar vi 9000 själva och resten sköts av kommuner (scouter, fotbollsklubbar etc.). Idag deltar så gott som samtliga danska kommuner och en del svenska.

Frivilligarbetet är indelat olika sektioner; service, mat, säkerhet osv. Vi har olika storlekar på arbetsteamerna, de största kan vara upp till 300 personer, medan de mindre kan handla om ca 20.

För att det hela skall lyckas, har vi ca 1000 aktivister som jobbar året om med olika festivaluppgifter. Dessa skapar sina egna subgrupper. Hela festivalen byggs upp och tas ner av frivilligkrafter.

Hur startade det hela?

Den första festivalen ordnades 1971 av ett par elevkårsaktivister och gick då under namnet *Sound festival*. 1973 togs festivalen över av *The Roskilde Festival Charity Society*, som skötte festivalen som en ideell organisation

Foto: Maria Skjarbaek

för utvecklandet av musik, kultur och humanism. Deras primära målgrupp var då barn och unga. Sedan dess har festivalen bara vuxit. Den höga frivilligheten bottnar i våra värderingar och målsättningar med verksamheten.

I vilken ålder är de som jobbar frivilligt?

Vi kräver att de som jobbar fyllt 18 år. Sedan varierar det, den största gruppen är kring 30 år.

Vad kan du berätta om de yngre volontärerna – har du upptäckt förändringar vad gäller attityder eller förhållningssätt?

Ungdomarna har fler möjligheter idag och är inte vana med att förbinda sig för en längre period. Å ena sidan är det svårare att motivera och engagera dem, å andra sidan – om man lyckas med det, är de ofta ännu mer aktiva än de äldre. Rätt så "take it or leave it". Det är ytterst viktigt att volontärarbetet upplevs som en utmaning. De unga behöver känna att deras insats är av betydelse.

Det har hävdats att unga allt mer tar avstånd från "rädda världen"-handlande och söker sig till mer praktiska och småskaligare sätt att påverka – är detta något som syns på Roskilde?

Foto: Javob Dinesen

Det känns nog som att speciellt våra yngsta medarbetare fortfarande starkt fokuserar på att rädda världen. Den humanitära aspekten har blivit allt mer väsentlig under de senaste åren.

Kan du komma på en situation eller händelse, då du insett att det här med frivilligverksamhet på Roskilde verkligen är av avgörande karaktär?

Det finns flera exempel. Jag kommer speciellt ihåg år 2007, då vi fick 100 mm regn på en dag - en extrem situation för festivalen. Plötsligt började frivilliga och festivalpubliken arbeta tillsammans med att få ordning på vattenmassorna. Allt skedde på eget initiativ. Tack vare detta hade vi en fantastisk festival, trots att det var festivalen med mest regn någonsin.

Vad kan du säga om volontärer och framtiden?

Om man lyckas med att organisera frivilligverksamhet på den yngre generationens villkor - då är möjligheterna större än någonsin.

Frida Westerback

Den humanitära aspekten har blivit allt mer väsentlig under de senaste åren.

Sedan början av 90-talet har Danielsen arbetat aktivt med gräsrotsorganisationer inom den danska musikvärlden och har kopplingar till bland annat ROSA, Rhythmic Music Denmark och Spillesteder.dk. Danielsen ansvarar även för Roskildes klimatkampanj med fokus på klimatförändring och 'gröna fotspår'.

Foto: Rune Johansen

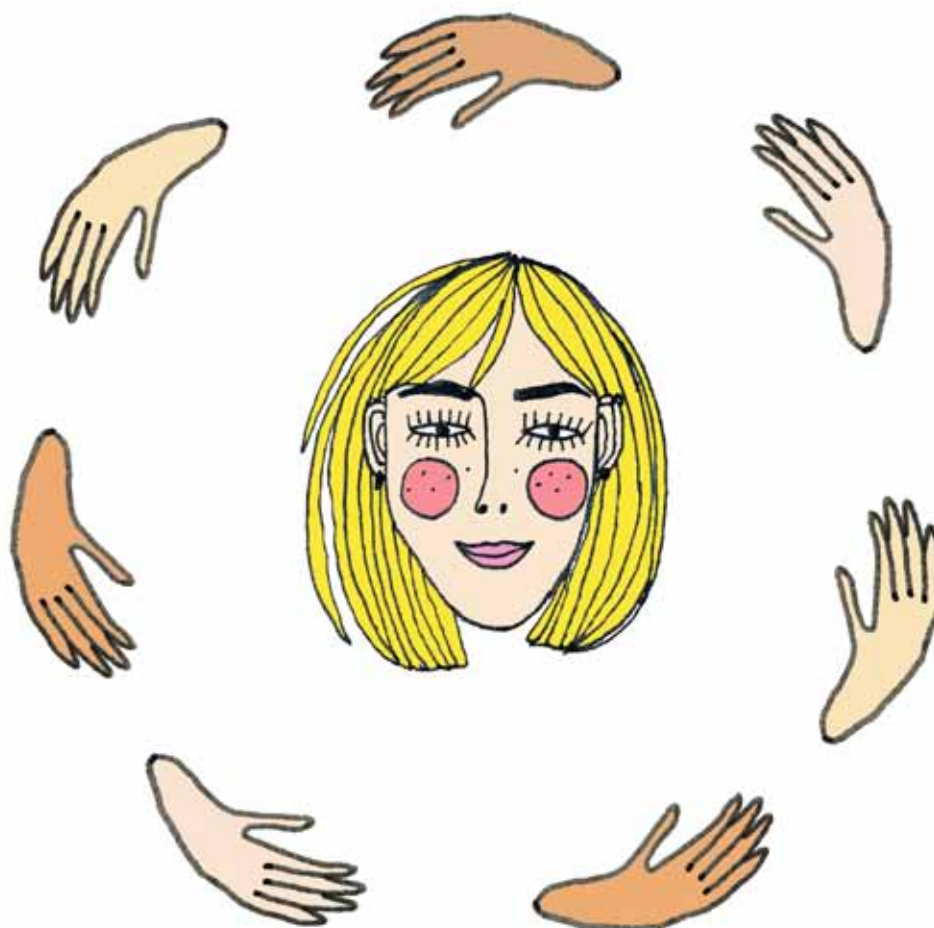
Unga människors idealism, det de sätter sin tid och energi på och är villiga att jobba gratis för möts ofta av nedlåtande kommentarer om hur de naivt ska ut och "rädda världen". Den amerikanska författaren Courtney E. Martin har i olika publikationer ur ett nordamerikanskt perspektiv analyserat den västerländska kulturen och hur den påverkar unga människor. I boken *Do It Anyway: The New Generation of Activists*, som bygger på intervjuer samt samtidsanalys, skriver hon om ungas aktivism och frivilligarbete. Hon har kommit fram till att unga idag har lämnat "rädda världen"-retoriken bakom sig och istället letar efter mer praktiska lösningar och fokuserar på samhällelig förändring på andra mer jordnära plan. Enligt henne är dagens unga för smarta för att ens tro att de kan rädda världen.

De unga räddar inte längre världen – de förbättrar den

Världsförbättrarnas fokus har skiftat och blicken riktas mot mindre projekt som ligger närmare de aktivas vardag. Enligt Martin är det mer nyanserade räddningsplaner som utvecklas, tanken om att krama träd känns endimensionell, nu efterfrågas en helhetsbild. Till exempel vid arbete för bättre luftkvalitet i storstäder är det givetvis fortfarande privatbilismen som är den största boven, men problemet analyseras även så att utmaningen med snabb och fungerande kollektivtrafik beaktas. Utöver detta vävs även bilindustrins intressen och ekonomins makt över beslutfattarna in i helhetsbilden. De som hon intervjuat arbetar alla för en mer mänsklig värld, de vill ta avstånd från den operonliga, vinstinriktade och byråkratiska världen och skapa en värld som de kan känna sig hemma i. Med devisen *Tänk globalt, men agera lokalt* förändrar unga städer, bostadsområden och samhällen till bättre ställen att leva på. Hon använder ett citat av **William Faulkner** att illustrera den sorts medvetna illusionslösa idealism som dessa unga arbetar inom: *All of us failed to match our dreams of perfection. So I rate us on the basics of our splendid failure to do the impossible.*

Courtney E. Martins intervjuer gjordes i en nordamerikansk kontext och de unga som får sina röster hörda är väldigt aktiva och politiska och deras frivilligarbete genomsyras av stark idealism. Jag kontaktade ett antal unga i åldern 17 till 22 för att få en bild av hur "vanliga" unga i Finland ser på begrepp som *talkoarbete* och *volontärbete* och frågade dem om deras eget frivilligarbete. De svar som de tillfrågade gav visar på medvetna och kunniga unga som gärna vill förbättra världen.

Ordet talkoarbete känns gammaldags för de flesta tillfrågade, de ser det som något som var aktuellt på 60- och 70-talet. En av de tillfrågade svarar också att talkoarbete som begrepp är helt obekant. Definitionen av talkoarbete är att med gemensamma krafter få något större projekt till stånd och de som deltar får ingen eller väldigt lite ekonomisk ersättning för det hela. Det handlar om att tillsammans hjälpa den som är i behov av hjälp. En av de tillfrågade drar paralleller till krishjälp och använder det jordbävning- och tsunamidrabbade Japan som exempel. Där hjälptes människorna åt att rädda sig själva och sina nära, leta efter överlevande och sakta med säkert tillsammans bygga upp städerna

igen. En annan ung svarar att talkoarbete är något som görs tillsammans med familj och släktingar i trädgården eller på stugan. Talkoarbete är en verksamhet som låter trevlig, det är något som man håller på med ute på landet på sommaren. Talkoarbete är något som sköts utomhus av medelålders föreningsaktiva människor, anser en av de tillfrågade. Så sammanfattningsvis hör talkoarbete verkligen inte till de tillfrågades vardag och det är något som utförs på landet av medelålders människor. De ser ändå arbetet som något beundransvärt om än idén om talkoarbete är färgad med ett nostalgiskt skimmer.

Det mer nutida begreppet volontärarbete förknippas med andra platser och fylls med annan betydelse. Enligt en av de tillfrågade drivs volontärarbetare av *idealism och en stark vilja att hjälpa*. Det är unga personer som volontärarbetar och personer utan familjer. Personer som inte är bundna till något, som är fria att åka utomlands och hjälpa till med exempelvis undervisning. De lever ett fritt ickematerialistiskt och enkelt liv och det är främst människor i 20–30 årsåldern som väljer detta. De tillfrågade anser att volontärarbete

utförs i fattiga länder i Afrika och Sydamerika och på områden som drabbats av kriser eller som påverkats av långvariga konflikter. Detta arbete sker oftast inom en organisation, från storheter som Röda korset och Unicef till mindre organisationer. Donationer till olika organisationer hör också till volontärarbetet, anser en av de tillfrågade. En av de tillfrågade visste inte var gränsen mellan frivilligarbete och volontärarbete går och ansåg därför sig inte ha tillräcklig kunskap för att definiera begreppet volontärarbete.

Uppfattningarna om begreppet volontärarbete skiljer sig mycket från de uppfattningar som rör talkoarbete. Det är närmast en idealistisk kallelse, som unga i åldrarna mellan 20 och 30 kan tänka sig att betala för att få göra. Det är ett alternativ till vardag och ett "vanligt liv" i hemlandet. Ett alternativ som de som är "fria", möjligtvis inte i ett förhållande, inte har skulder att betala tillbaka etc., kan välja. Även detta arbete sköts långt från de tillfrågades vardag, medan talkoarbetet sker i det förflutna på landet, sker detta i ett exotiskt land långt borta. Av andra friare människor.

Arbetet ska inte utföras för egen nytta och vinning.

Efter definitionsfrågorna går vi över till frågan om vad frivilligarbete kan tänkas ge, vilken är orsaken till att någon väljer att arbeta frivilligt? På denna fråga får jag svaret att då det handlar om en altruistisk handling belönas arbetet säkert med äkta tacksamhet. Utöver den äkta tacksamheten känns det som om man förbättrar världen och gör det tillsammans med människor som tänker lika och arbetar mot samma mål och som mycket möjligt kan tänkas bli ens vänner. Flera andra nämner vikten av att tillsammans arbeta för något som man tror på och hur detta skapar sammanhang och mening. En av de tillfrågade nämner sitt eget blodgivande och säger att detta frivilligarbete känns väldigt viktigt och meningsfullt.

En viktig aspekt som kommer upp är att frivilligarbetet inte borde "bli en tävling". Arbetet ska inte utföras för egen nytta och vinning. En av de svarande skriver att frivilligt arbete inte bara ska duga om du "räddat blinda i Afrika" det räknas också att regelbundet gå och hälsa på sina äldre släktingar och bara prata med dem. Frivilligarbete kan också ses som en lyx. Den som är arbetslös eller har ett lågavlönat jobb

har oftast inte råd och möjlighet att arbeta frivilligt utöver det dagliga arbetet. Det kan också vara svårt att få det att gå ihop tidsmässigt med frivilligarbete och studier då man arbetar under studietiden.

Alla tillfrågade skulle gärna frivilligbeta och de flesta arbetar inom studentföreningar och andra föreningar samt ger blod. De skulle gärna göra ännu mer och efterlyser information om hur de kunde gå tillväga. Det är nämligen en aning problematiskt att de flesta upplever att frivilligarbete överlag är något som andra människor än de själva håller på med, någon annanstans. För behovet av frivilligarbetare är stort även här hemma i Finland och till exempel på webbtjänsten www.skene-x.net hittas kontaktuppgifter och tips om var du kan börja förbättra världen ens lite, väldigt nära dig.

Cecilia Mickelsson

Källa: **Courtney E. Martins** artikel *Do it Anyway: The Top 10 Ways that the Next Generation is Shifting Activism* i Huffington Post. http://www.huffingtonpost.com/courtney-e-martin-/do-it-anyway-the-top-ten-_b_707074.html

Foton: Pia Pettersson

Information om CAS –

Creativity, Action, Service

Som en del av IB-studierna (International Baccalaureate, den internationella studentexamen vid Vasa övningsskola) skall studerandena genomföra ett CAS-program. CAS står för kreativitet, fysisk aktivitet och socialt frivilligarbete. Programmets mål är att fostra de studerande till att ta ansvar för både sig själva och för andra, och samtidigt skall CAS fungera som en motvikt till de akademiska studierna. Under sina två IB-år skall studerandena spendera minst 50 timmar på vart och ett av de tre delområdena, detta uppdelat på ett flertal aktiviteter. För alla CAS-aktiviteter gäller att de skall:

- vara meningsfulla med tydliga mål och resultat
- vara en personlig utmaning men samtidigt möjliga att genomföra
- innebära planering, uppföljning och rapportering
- utnyttas i reflektioner om vad som uppnåtts

Viktigt är att de studerande inte får betalt för sina aktiviteter, och det som utförs får inte vara till förmån för släktingar. Dessutom skall verksamheten varken vara politisk eller religiös.

Som exempel på vad IB-studerandena vid Vasa övningsskola har gjort inom ramarna för CAS-programmet kan följande nämnas: Stickat tröjor till spädbarn i Etiopien, samlat in tomflaskor till förmån för översvämningsoffren i Pakistan, ställt upp en teaterpjäs med flera föreställningar till förmån för Unicef, lärt ut finska till invandrare inom ramarna för UN Womens verksamhet, varit till hjälp för synskadade, äldre, och dagisbarn, donerat blod, lärt sig spela instrument, deltagit i fysiska aktiviteter allt ifrån yoga till fotboll och zumba, lärt sig dansa tango - detta som ett axplock ur de tusentals timmar av CAS som IB-studerandena har utfört.

Margita Nyman

Nylansering av webbtjänsten SKENE-X

SKENE-X är en webbtjänst som är riktad till ungas fritids- och hobbygrupper. Eller till vilka aktiva unga som helst som vill göra sin egen grej, som till exempel att ordna en konsert eller spela in en film på sin egen ort. På SKENE-X hittar du råd och tips om allt från varifrån ni kan ansöka om pengar till hur ni gör upp om arbetsfördelning.

Till webbtjänsten hör en elektronisk studiebok för fritidssysselsättning som fungerar som din egen meritförteckning där du kan få påteckningar för hobbyn, utbildningar etc.

SKENE-X upprätthålls av ett antal välkända och pålitliga ungdoms- och idrottsorganisationer: Nuorten Akatemia, De Ungas Akademi, Ung i Finland Nuori Suomi och Finlands Scouter. www.skene-x.net

skene-x

Mera information finns på
www.studiecentralen.fi,
om inget annat nämns
görs anmälan till föreläsningarna
till Studiecentralens kansli,
tfn 09-6129070,
kansli@studiecentralen.fi.

Aktuellt

- 8.9 **Stressa rätt!**, en föreläsning med med.dr **Dan Hasson** (Sve). Under föreläsningen tas bl.a. upp senaste nytt inom stressforskningen och varför vi reagerar som vi gör på stress, stresshantering och skyddsfaktorer samt stress och sömn. Tid och plats: 8.9 kl. 9–12, SFV-salen, Nylandsgatan 17 D, Helsingfors. Deltagaravgift: 40 euro.
-
- 15.9 **Ge mig tid!-kampanjen** har ordnats redan i några år och syftet är att uppmuntra alla vuxna att ge några timmar av sin tid under dagen åt en ung person i den egna närmkretsen. Tips och idéer finns att läsa på <http://gemigtid.webbhuset.fi/start/>
-
- 16.9 Workshop **Det ideella arbetets utveckling och trender** med **Marita Klasson** från Volontärbyrån i Sverige. Marita delar med sig av erfarenheter från den svenska ideella sektorn och ger konkreta råd och tips på hur vi kan möta utmaningarna. Tid och plats: 16.9 kl. 14:15-15:45, Europasalen, Malmgatan 16, Helsingfors. Anmälan: www.tuntitili.fi/syysmarkkinat
-
- 17.9 **Höstmarknaden** är en del av Frivilligårets evenemang och är en marknad där frivilligverksamheten i Finland lyfts fram. Tid och plats: 17.9 kl. 12–16 på Kampens torg och Europahuset (Malmgatan 16), Helsingfors.
-
- 27.9 I föreläsningen **Frivillighet ger kompetens** medverkar bl.a. **Kjell Herberts** och **Christoffer Taxell**. Ger frivilligt arbete kompetens och vad har frivilliga aktiviteter som ung betytt för yrkeskarriären? Tid och plats: 27.9 kl 15–17 i Åbo.
-
- 14.10 **Arbetsglädje inom tredje sektorn**, en föreläsning med **Christoph Treier**. Tid och plats: 14.10 kl. 12–15:30 i Vasa.
-
- 20.10 **Johanna Koljonen**, verksam i Sverige, föreläser under temat **Media och makt att förändra världen**. Koljonen talar om media och public service, om balansen mellan sociala medier och s.k. gammelmедier samt om den makt att påverka som de nya medierna för med sig. Tid och plats: 20.10 kl. 16–18, SFV-salen, Nylandsg. 17 D, Helsingfors. Anm.: info@dua.fi
-
- 27.10 **Hur klara livets utmaningar?** En föreläsning om livskris eller sorg och hur man går vidare. **Lena Krantz** berättar om tsunamin 2004 och hur hon fått hjälp att bearbeta traumat bl.a. i en självhjälpsgrupp. **Mary Andrénpada** föreläser om de verktyg vi har att tillgå för att bearbeta sorg och kriser. Föreläsningen hålls i Vasa.
-
- 1.11 **Mia Törnblom** föreläser om **Personligt ledarskap**. Tid och plats: 1.11 kl. 14–16.00 i Vasa.

IT3 i samarbete med Studiecentralen. Under hösten hålls ett flertal kurser i Österbotten, Nyland och Åboland genom FSU:s projekt IT3. Fr.o.m vecka 34 publiceras en Gallup på projektets hemsida för att ytterligare kartlägga kursbehov. De kurser som redan är bekräftade till hösten är kurser i DS2-verktyget, grafik-kurs samt kalkylbehandling och andra kontorsprogram. För mera info och datum, besök www.it3.fi

Frivillig, fri och villig, ofrivillig

Som pensionerad folkbildare intresserar mig detta nummers tema "Frivillighet". Ordet för tanken till folkrörelserna och dessas moderna arvtagare "tredje sektorn". Situationen för dem kan tyvärr just nu uppfattas som pessimistisk, folkhögskolorna kämpar med stora ekonomiska problem i ett hårt nyttoinriktat utbildningsklimat präglad av Pisa-blindhet. De som verkar på folkbildningsfältet är alla ändå övertygade om att en sådan skolform behövs som en viktig, riktig skolform – "en skola för livet" i Grundtvigs anda. Det gamla ordet *i folkhögskolan blir man inte något, man blir någon* är inte en förlegad kliché. I det följande tänker jag dock inte föra fram några metoder för att "rädda" folkbildningen. Det får andra göra. I stället gör jag en del associationer utgående från själva ordet och begreppet "frivillig".

Frivillig avser en som av sig själv gör något, vill något eller stöder något – sådant vi associerar med de klassiska folkrörelserna från 1800-talet framåt. Ord som fri, jämlik, ömsesidig, solidarisk. En folkbildningstanke som fått en nästan mytisk glans i våra nordiska grannländer - "ett folk på marsch". Jag vet inte hur levande en dylik uppfattning numera är i glesnande föreningar med hög medelålder. I nutida tal om tredje sektorn tycker jag att man blandar ihop denna frivillighet med ett "volontär"-begrepp taget från biståndsverksamhet och amerikansk välgörenhetsverksamhet i mera "kapitalistisk" NGO-anda.

Frivillig-ordet utgår från "fri" och "villig" och betonar att man är fri i sitt engagemang och villig att göra något för det – en fri obunden individ som deltar av ett inre behov och inte genom yttre tvång. Man verkar inte för egen vinning utan med tanke också på andras bästa eller "en högre mening". Folkbildningen skall komma detta behov till mötes. Motsatsen till frivillig blir då "tvungen" alltså både i betydelsen av påtvingad och som mera positivt "obligato-

risk" t.ex. frivillig utbildning i motsats till den obligatoriska skolan. En lång tid har det förts en närmast enfaldig diskussion om skolämnenas betydelse utgående från deras s.k. samhällsnyttighet kanske med start i det dumma pratet om "pakkoruotsi". Självklart måste en del skolämnen även i fortsättningen vara avsedda för alla. Inte talar man ju heller om "pakkomatematiikka" eller "pakkourheilu" även om man kunde göra det.

Begreppet "ofrivillig" blir däremot inte en direkt motsats till frivillig. Frågan om ofrivillighet kan dock leda in på andra intressanta tankegångar. En annan aktuell hetsig debatt om skolämnen som pågått i tidningarna är frågan om religionsundervisningen. Så kallade representanter för humanismen (vilka jag personligen tycker orättfärdigt usurperat och monopoliserat detta begrepp) har ondgjort sig över att skolbarn omedvetet och ofrivilligt påtvingas kristen propaganda genom denna undervisning, som jag själv anser innehålla en del av vårt kulturarv. Jag vågade på Facebook skoja med detta och påpeka att det är en ganska ofarlig "hjärntvätt", när man betänker att vår ungdom nästan från morgon till kväll indoktrineras med den rådande amerikanska populärkulturen i TV och radio i sådan mängd att man ibland nästan frågar sig om vi blivit en delstat i USA. Ibland verkar det också som om vissa radioröster skulle be om ursäkt om de spelar någon skiva med rysk eller klassisk musik. En annan situation när denna ofrivilliga "hjärntvätt" drabbar en är när man tvingas telefonera till Fortum, Sonera eller Elisa. I telefonkön blir man tvungen att genomlida "hissmuzak" i oändlighet, vilket gör att man ofta slänger på luren och avstår från sina klagomål. Kanske det är det som är meningen? Nej, tacka vet jag gammaldags hederlig folkbildning i Grundtvigs anda! Jag hoppas att mina barnbarn aldrig skall tvingas uppleva en julfest där man inte får sjunga *Giv mig ej glans* eller en skolavslutning utan *Den blomstertid*.

Urban Fellman